LATVIJAS CILVĒKTIESĪBU CENTRS
LATVIAN CENTRE FOR HUMAN RIGHTS

verta!

Finansē Eiropas Savienība

ATVIROS LIETUVOS FONDAS

Aktualitātes pagaidu un starptautiskajā aizsardzībā

Projekts “Reģionālās migrācijas pārvaldības atbildības platforma”

Rīgā 2026. gada 24. novembrī

Programma

9:30	**IERAŠANĀS UN REĢISTRĀCIJA, KAFIJA**	Alberta ielā 13, 6. stāvā
10:00	**AKTUALITĀTES PAGAIDU AIZSARDZĪBĀ**	Ukrainas Studiju centra vadītāja Viktorija Prituļaka
12:00	**KAFIJAS PAUZE**	
12:45	**AKTUALITĀTES STARPTAUTISKAJĀ AIZSARDZĪBĀ**	Latvijas Cilvēktiesību centra juriste Liliana Sauša
14:45	**NOSLĒGUMS**	

No pagaidu aizsardzības uz ilgtermiņa integrāciju

Viktorija Prituļaka
Ukrainas studiju centra vadītāja
Mg.soc.pol., Mg.hum.
LU zinātniskā asistente
viktorijaprituljaka@gmail.com

Pagaidu aizsardzības paradokss: dzīvo ilgtermiņā, bet statuss –pagaidu

- Ilgtermiņa risinājums var negarantēt veiksmīgu integrāciju, taču rada apstākļus, kuros ir racionālāk ieguldīt laiku, darbu un resursus latviešu valodas apguvē, profesionālajā izaugsmē, mājokļa nodrošināšanā un socializācijā.
- Valsts sagaida, ka persona apgūs latviešu valodu, strādās, ievēros Latvijas likumus un integrēsies sabiedrībā.
- Jāizlemj, cik laika un resursu ieguldīt, nezinot, vai un ar kādiem nosacījumiem varēs Latvijā palikt ilgtermiņā.
- Valstij ir nepieciešami cilvēki, kuri ne tikai īslaicīgi pielāgojas, bet arī kļūst ekonomiski patstāvīgāki un spēj ilgstoši piedalīties sabiedrības dzīvē.
- Politikas jautājums: vai ir efektīvi prasīt ilgtermiņa integrācijas rezultātus, ja cilvēkam nav pietiekami skaidra priekšstata par savu ilgtermiņa perspektīvu?

Pētījuma respondentu atziņas

«Šī nenoteiktība tiešā veidā ietekmē gan ukraiņu lēmumus par palikšanu Latvijā, gan viņu motivāciju ieguldīties ilgtermiņa integrācijā, tostarp valsts valodas apguvē.»

«Sākumā nebija motivācijas mācīties valodu, jo domāju, ka tasbūs uz neilgu laiku.»

«Ir psiholoģiska barjera... Cilvēks var neko nepateikt, pat ja saprot; ne par zināšanām, bet iekšējo stāvokli.»

«Integrācijas kursi irinteresanti, bet tie ir krievu valodā. Tas irlabi informācijai, bet integrācijai praktiski nav efekta.»

(08.06.2026., fokusgrupas dalībnieki)

Ilgtermiņa risinājums nenozīmē prasību atcelšanu

Skaidri noteikumi var padarīt prasības jēgpilnākas un izpildāmākas. Piemēram, ja valsts nosaka, ka valodas prasme ir viens no priekšnoteikumiem turpmākam uzturēšanās risinājumam, tai vienlaikus jānodrošina:

- pietiekami pieejamas un kvalitatīvas mācības;
- iespēja apvienot mācības ar darbu un ģimenes pienākumiem;
- skaidra informācija par prasībām, termiņiem un sekām;
- samērīga pieeja cilvēkiem ar objektīviem šķēršļiem, tostarp veselības vai psiholoģiskām grūtībām.

«Bez valodas nevar iegūt labāku darbu, bet, strādājot nav laika mācīties valodu.»
(08.06.2026., fokusgrupas dalībnieks)

Ilgtermiņa risinājums – visiem jāpaliek Latvijā?

Daļa ukraiņu var vēlēties atgriezties Ukrainā, kad tas būs droši. Citi var izvēlēties Latviju, bet vēl citi — citu valsti. Ilgtermiņa risinājuma mērķis nav piesaistīt visus Latvijai par katru cenu.

1.**Integrācijai ir vajadzīgs laiks.** Valodas apguve, profesionālā izaugsme un sociālo saišu veidošana ir procesi, kuru rezultāti parādās ilgākā laika posmā.
2.**Nenoteiktība ietekmē izvēles.** Ja cilvēks nezina, vai viņam būs iespēja palikt, viņš var vairāk koncentrēties uz tūlītēju izdzīvošanu un mazāk — uz ilgtermiņa ieguldījumiem.
3.**Ilgtermiņa risinājums ir politikas instruments, nevis automātiska garantija.** Tas jāapvieno ar skaidriem kritērijiem, valodas apguves atbalstu, nodarbinātības iespējām un samērīgu procedūru.

Trīs jēdzieni

Iedomājieties cilvēku, kurš Latvijā dzīvo četrus gadus, strādā, maksā nodokļus un kura bērni mācās Latvijas skolā. Vai valstij pret šo cilvēku joprojām jāattiecas tikai kā pret personu, kas atrodas ārkārtas aizsardzības režīmā?

- **Pagaidu aizsardzība** — īpašs aizsardzības režīms, kas izveidots saistībā ar karu un masveida pārvietošanos.
- **Ilgtermiņa uzturēšanās risinājums** — tiesisks veids, kas ļauj personai, kura atbilst noteiktiem kritērijiem, plānot dzīvi Latvijā ilgtermiņā.
- **Integrācija** — process, kurā cilvēks iegūst valodas prasmes, piekļuvi nodarbinātībai un izglītībai, socializējas un piedalās sabiedrības dzīvē.

Kāpēc jādomā par risinājumiem?

Pagaidu aizsardzība sākotnēji tika veidota kā **īslaicīgs mehānisms**, bet kara ieilgšanas dēļ daudzi cilvēki Latvijā ir nostrādājuši vairākus gadus, maksā nodokļus, audzina bērnus, studē un veido noturīgas sociālās saites.

Fokusgrupas dalībnieki identificēja vairākas problēmas:

- nav pietiekami skaidra, pakāpeniska pārejas mehānisma uz citu uzturēšanās statusu;
- nav skaidrības par kritērijiem un uzturēšanās termiņa aprēķināšanu;
- dažādas institūcijas var atšķirīgi interpretēt regulējumu;
- cilvēki nezina, kā tiks vērtēts laiks, kas pavadīts ar dažādiem uzturēšanās dokumentiem;
- trūkst vienotas un savlaicīgas informācijas par iespējām mainīt statusu.

Kādi ir iespējamie risinājumi?

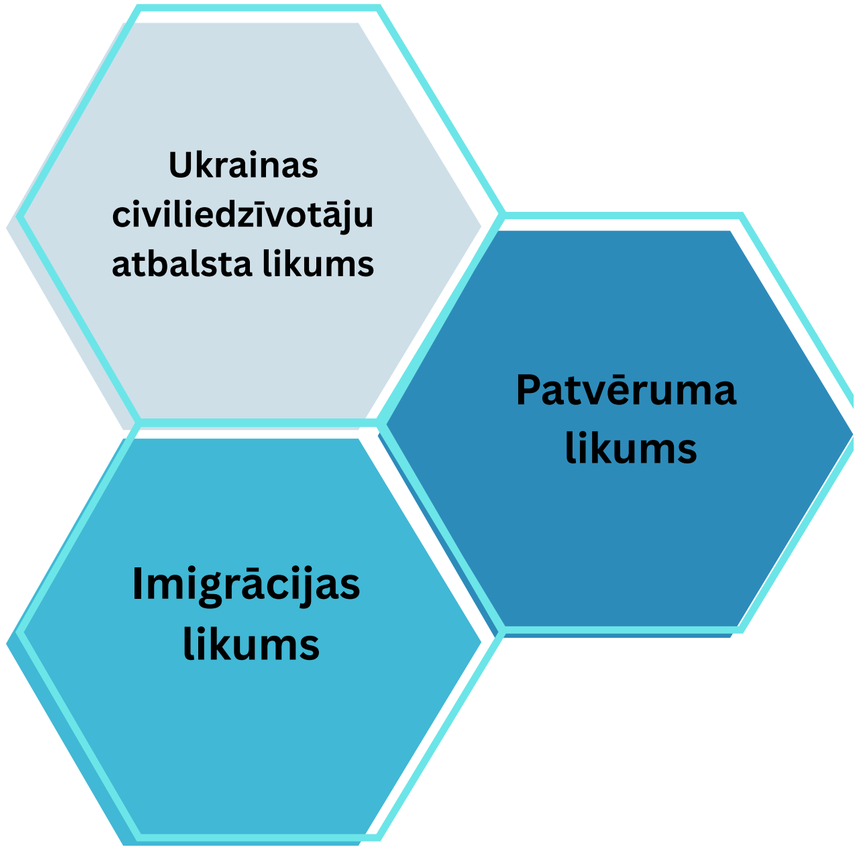
Kas notiks, ja pagaidu aizsardzība izbeigsies?

Trīs scenāriji:

1) Nodarbinātība, izglītība u.c. - Imigrācijas likums;

2) Pastāvīgā uzturēšanās atļauja - Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums;

3) Starptautiskā aizsardzība - Patvēruma likums.

Pagaidu aizsardzība un Imigrācijas likums

Imigrācijas likuma 35. panta 7. punkts:

Pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšanu atsaka, ja ārzemnieks ir pieprasījis pagaidu aizsardzību Latvijas Republikā vai viņam ir piešķirta pagaidu aizsardzība Latvijas Republikā (35. panta 7. punkts).

Piedāvātais risinājums (1)

Grozījumi Ukrainas Civiliedzīvotāju atbasta likumā:

Ukrainas civiliedzīvotājs, kuram ir tikai Ukrainas pilsonība un, kuram saskaņā ar šo likumu Latvijas Republikā ir piešķirta vai ir bijusi piešķirta pagaidu aizsardzība, ir tiesīgs pieprasīt **pastāvīgās uzturēšanās atļauju**, ja:

- pirms pastāvīgās uzturēšanās atļaujas pieteikuma iesniegšanas viņš Latvijas Republikā likumīgi uzturējies **vismaz piecus gadus nepārtraukti** un,
- pieprasot pastāvīgās uzturēšanās atļauju, iesniedz Ukrainas kompetentās institūcijas izsniegtu apliecinājumu par **atbrīvojumu no iesaukšanas** Ukrainas aktīvajā dienestā mobilizācijas gadījumā.

Pastāvīgās uzturēšanās atļauju piešķir saskaņā ar **Imigrācijas likuma 31. pantā noteikto**, nepārtrauktās uzturēšanās laikā **ieskaitot arī laiku**, kurā minētais Ukrainas civiliedzīvotājs uzturējies Latvijas Republikā uz šajā likumā noteiktās ilgtermiņa vīzas vai uzturēšanās atļaujas pamata, nepiemērojot Imigrācijas likuma 35. panta 7. punktā noteikto pastāvīgās uzturēšanās atļaujas atteikuma iemeslu un uzturēšanās tiesības apliecinošajā dokumentā neveicot ierakstu latviešu un angļu valodā "Pastāvīgais iedzīvotājs – ES". Pastāvīgās uzturēšanās atļauju reģistrē reizi piecos gados un to izsniedz līdz uzturēšanās atļaujas reģistrācijas termiņa beigām.

Piedāvātais risinājums (2)

Imigrācijas likuma 31. pants:

(1) Pastāvīgās uzturēšanās atļauju šajā likumā noteiktajā kārtībā ir tiesības pieprasīt Latvijas Republikā dzīvojošam ārzemniekam, kas piecus gadus pirms pastāvīgās uzturēšanās atļaujas pieprasīšanas nepārtraukti uzturējies Latvijas Republikā kā Latvijas pilsonis vai Latvijas nepilsonis, vai ar uzturēšanās atļauju, ja vienlaikus ir spēkā šādi nosacījumi:

1) viņam ir pietiekams iztikas līdzekļu nodrošinājums, lai uzturētu sevi un apgādībā esošos ģimenes locekļus;

2) viņš ir apguvis valsts valodu vismaz pamata līmeņa otrajā pakāpē (A2);

3) uzturoties Latvijas Republikā ar uzturēšanās atļauju, viņš ir apguvis Latvijas kultūras un vēstures kursu.

Piedāvātā risinājuma četri galvenie kritēriji

Jaunais (15.09.2026.) Imigrācijas likumsparedz, ka pastāvīgās uzturēšanās tiesību sistēmā saglabāts ES pastāvīgā iedzīvotāja statuss, savukārt personām, kuras Latvijā pieprasījušas vai saņēmušas pagaidu aizsardzību, pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšana ir ierobežota. Tāpēc nepieciešams īpašs risinājums Ukrainas civiliedzīvotājiem, kuri ir ilgstoši uzturējušies Latvijā. (Tieslietu ministrija (TM), 2026)

Likumprojekta mērķis ir radīt atsevišķu Latvijas nacionālo pastāvīgās uzturēšanās atļauju ≠ ES pastāvīgā iedzīvotāja statuss.

•Latvijas nacionālā pastāvīgās uzturēšanās atļauja — īpaši paredzēts risinājums uzturēšanās tiesībām Latvijā;
•ES pastāvīgā iedzīvotāja statuss — atsevišķs statuss ar citu tiesisko pamatu un nosacījumiem.
Likumprojekta mērķis nav automātiski piešķirt atļauju ikvienam Ukrainas civiliedzīvotājam. Mērķis ir radīt tiesisku iespēju pieteikties, ja persona atbilst noteiktajiem kritērijiem.

1. Pieci nepārtrauktas uzturēšanās gadi Latvijā

Likumprojekta (TM, 2026) centrālais kritērijs

- Priekšlikums paredzētu piecu gadu nepārtrauktas uzturēšanās periodā ieskaitīt arī Latvijā pavadīto laiku ar Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumā paredzēto **ilgtermiņa vīzu vai uzturēšanās atļauju**, tostarp pagaidu aizsardzības periodu.
- TM ir norādījusi, ka pirmajiem ukraiņiem piecu gadu termiņš apritēs 03.2027.

Kas jāprecizē?

- Kā tiks aprēķināta nepārtrauktība?
- Kā vērtēs prombūtnes periodus?
- Kādi dokumenti būs nepieciešami?

2. Pietiekami finanšu līdzekļi

Priekšlikumā paredzēts, ka pieaugušajam nepieciešamie iztikas līdzekļi būtu minimālās mēneša darba algas apmērā, bet bērnam — 30% no tās.

Ja pastāv attaisnojoši apstākļi (invaliditāte, pensijas vecums vai viena vecāka ģimene), varētu izvērtēt arī mazāku faktiski pieejamo līdzekļu apmēru. (TM, 2026)

Politikas mērķis: pārliecināties, ka cilvēks spēj nodrošināt sev un ģimenei iztiku, nekļūstot pilnībā atkarīgs no publiskā atbalsta.

Galvenais risks: formāls ienākumu slieksnis var izslēgt cilvēkus, kuri strādā, bet saņem zemu algu, strādā nepilnu darba laiku, aprūpē bērnus vai kuriem ir veselības ierobežojumi.

3. Latviešu valoda (A2) un Latvijas kultūras un vēstures kurss

Priekšlikums paredzētu prasību par latviešu valodas zināšanām un Latvijas kultūras un vēstures kursa apguvi. TM to saista ar Imigrācijas likumā noteiktajām integrācijas prasībām. (TM, 2026)

Valoda ir nepieciešama ne tikai ikdienas saziņai, bet arī profesionālajai mobilitātei, piekļuvei pakalpojumiem un līdzdalībai sabiedrībā. Kultūras un vēstures kurss var palīdzēt labāk izprast Latvijas institūcijas, sabiedrības normas un vēsturisko kontekstu.

- Valodas politikas efektivitāti ierobežo kursu kvalitātes nevienmērība, atkārtotu mācību iespēju trūkums, grūtības savienot kursus ar darbu un nepietiekami praktisks saturs.
- Kursu apmeklējums pats par sevi vēl nenozīmē reālu valodas prasmi.

4. Apliecinājums par atbrīvojumu no iesaukšanas aktīvajā dienestā mobilizācijas gadījumā

Priekšlikuma aprakstā paredzēts, ka vīriešiem, kuri pieprasītu atļauju, būtu jāiesniedz Ukrainas kompetentās institūcijas apliecinājums par atbrīvojumu no iesaukšanas Ukrainas aktīvajā dienestā mobilizācijas gadījumā. (TM, 2026)

Priekšlikuma politiskā loģika ir saistīta ar Ukrainas aizsardzības vajadzībām un Latvijas vēlmi nepieļaut, ka uzturēšanās tiesību iegūšana kļūst par veidu, kā izvairīties no mobilizācijas pienākuma.

Kādi ir sarežģījumi?

- Vai Ukrainas kompetentās iestādes visiem pretendentiem spēs laikus izsniegt šādu dokumentu?
- Kā rīkoties, ja dokumentu objektīvi nav iespējams iegūt vai to nav iespējams pārbaudīt?
- Kā tiks vērtēti veselības, ģimenes aprūpes un citi individuāli apstākļi?
- Vai dokumenta neesamība automātiski liegtu atļauju arī cilvēkam, kurš citādi ir izpildījis visas prasības un vairākus gadus integrējies Latvijā?

Šī prasība ir administratīvi sarežģītāka par valodas vai ienākumu kritēriju. Tās praktiskā īstenojamība būs atkarīga no dokumentu pieejamības, pārbaudes mehānisma un skaidras kārtības izņēmuma situācijām.

Ko vajadzētu uzlabot, lai risinājums darbotos praksē?

- **Pārejas periods:** pietiekams laiks dokumentu sagatavošanai un jauna statusa pieprasīšanai, lai cilvēks nezaudētu tiesisko pamatu uzturēties Latvijā tikai procedūras dēļ.
- **Individuāla pieeja:** iespēja izvērtēt nodarbinātību, ģimenes situāciju, izglītību, bērnu integrāciju un sociālekonomiskos apstākļus.
- **Īpaši risinājumi neaizsargātākām grupām:** pensionāriem, cilvēkiem ar invaliditāti, personām ar zemiem ienākumiem un jauniešiem, kuri turpina izglītību.
- **Vienota informācija:** regulāri atjaunotas vadlīnijas un konsultācijas, lai mazinātu atšķirīgu regulējuma interpretāciju, publiskā komunikācija.
- **Reāls atbalsts valodas apguvei:** atkārtotas mācības, vakara un nedēļas nogales grupas, attālināts formāts un profesionālajai darbībai pielāgoti kursi.

Uzdevums

Iedomājieties trīs cilvēkus, kuri Latvijā dzīvojuši piecus gadus.

A. Strādājošs cilvēks. Ir stabils darbs, pietiekami ienākumi un A2 līmeņa valodas prasme, bet trūkst Ukrainas iestādes apliecinājuma par atbrīvojumu no iesaukšanas.

B. Viena vecāka ģimene. Strādā un audzina bērnu, bet ienākumi ir zem noteiktā sliekšņa. Valodu apgūst, tomēr darba un aprūpes pienākumu dēļ mācības virzās lēni.

C. Jaunietis, kurš studē Latvijā. Ir šeit mācījies vairākus gadus un ir sociāli integrējies, nav patstāvīgu ienākumu, jo turpina izglītību.

Jautājumi

1.Vai visiem būtu jāpiemēro vienādi kritēriji?

2.Kur beidzas samērīga prasība un sākas nesamērīgs šķērslis?

3.Kādiem izņēmumiem jābūt skaidri noteiktiem likumā, nevis jāatstāj neskaidras administratīvās prakses ziņā?

4.Kā nodrošināt, lai individuāla pieeja nekļūtu par patvaļīgu lēmumu pieņemšanu?

Jaunās prasības (31.07.2026.): karaklausības pienākuma izpildes un likumīgas izceļošanas pierādījumi

- Pase ar Ukrainas iestāžu izceļošanas spiedogu, kas apliecina likumīgu izbraukšanu no Ukrainas;
- Oficiāls dokuments papīra vai elektroniskā formā, kas apliecina atbrīvojumu no dienesta vai pienākuma izpildi;
- Ja karaklausība ir atlikta, aizsardzība var tikt piešķirta tikai līdz dokumentā norādītajam datumam.

Kādi šobrīd ir nosacījumi izceļošanai no Ukrainas?

Sievietes

- Vispārīgā kārtībā pilsonēm ir atļauts izceļot no Ukrainas arī kara stāvokļa laikā, ja ir derīgs ceļošanas dokuments un izpildītas galamērķa valsts prasības.

- Sievietēm ar medicīnisko vai farmaceitisko izglītību var būt pienākums reģistrēties militārajā uzskaitē un uzturēt aktuālus datus. Tas nenozīmē aizliegumu izbraukt vai automātisku mobilizāciju.

- 05.2026. Ukrainas valdība grozīja īpašus noteikumus par atsevišķu valsts un kritiski svarīgu institūciju darbinieku robežas šķērsošanu, paredzot, ka attiecīgais ierobežojums neattiecas uz šajā normā minētajām sievietēm.

Kādi šobrīd ir nosacījumi izceļošanai no Ukrainas?

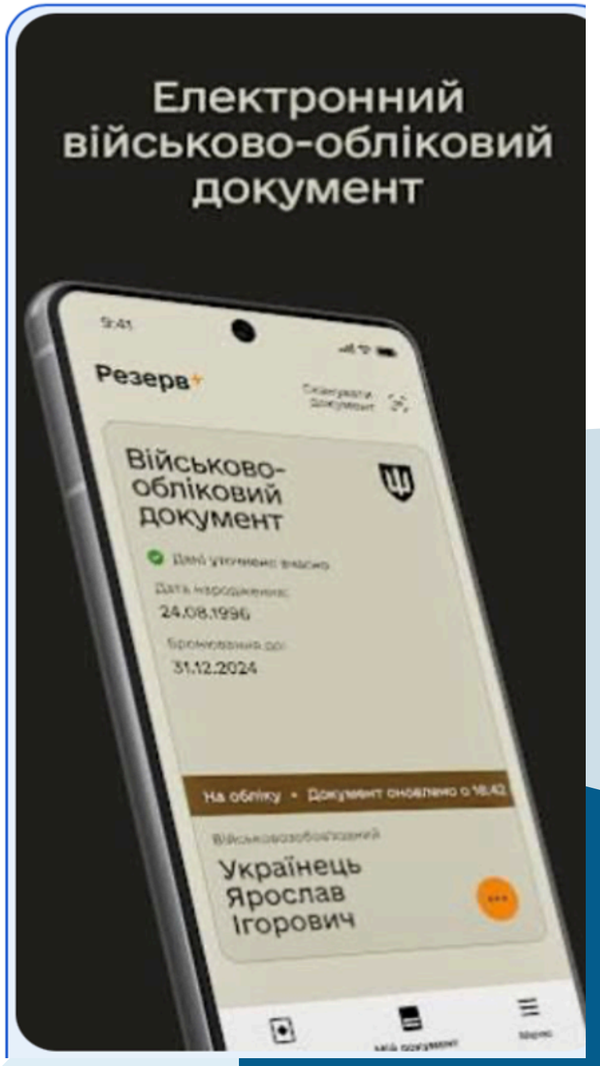
- **18–22 gadi:** vispārējais izceļošanas ierobežojums nav piemērojams. Nepieciešama pase; var prasīt arī militārās uzskaites dokumentu. Atsevišķām amatpersonām ir izņēmumi.

- **23–60 gadi:** izceļošana parasti ir ierobežota un atkarīga no konkrēta tiesiska pamata vai izņēmuma (piemēram, veselības vai ģimenes apstākļiem).

- **Tiesības uz izņēmumu:** tās jāpamato ar attiecīgajiem dokumentiem un korektiem datiem militārās uzskaites reģistrā. Militārās uzskaites dokuments pats par sevi negarantē tiesības izceļot.

Kas ir *Резерв+* un kāpēc tas ir svarīgs?

Резерв+ ir Ukrainas Aizsardzības ministrijas (AM) oficiāla lietotne, kas darbojas kā elektroniskais kabinets personām, kuras ir iesauktas vai pakļautas militārajai uzskaitei, kā arī rezervistiem.
Ukrainas robežšķērsošanas ierobežojumi nav vienādi visiem. Sievietēm vispārējā kārtībā ir tiesības izceļot, savukārt vīriešiem noteikumi atšķiras pēc vecuma un konkrētā tiesiskā pamata.
***Резерв+* palīdz pārbaudīt militārās uzskaites datus, bet pati par sevi nav izceļošanas atļauja.**

https://reserveplus.mod.gov.ua

Kādas iespējas sniedz lietotne?

1. Saņemt elektronisko militārās uzskaites dokumentu. Lietotnē pieejamais eVOD ir juridiski pielīdzināts papīra militārās uzskaites dokumentam. Tā datus var pārbaudīt ar QR kodu.

2. Pārbaudīt savu statusu reģistrā *Оберіг*. Lietotne attēlo valsts militārās uzskaites reģistrā esošos datus, piemēram, uzskaites statusu, atlikšanas vai rezervēšanas informāciju un medicīniskās komisijas datus.

3. Atjaunot vai labot datus. Lietotnē iespējams atjaunot informāciju un iesniegt pieprasījumu datu kļūdu labošanai. Taču reģistra datus labo pilnvarotie militārās uzskaites iestāžu darbinieki, nevis pati lietotne.

4. Pieteikt atlikšanu no mobilizācijas. Atsevišķos gadījumos lietotnē var iesniegt pieteikumu atlikšanai, ja konkrētajam pamatojumam ir pieejams attiecīgais digitālais pakalpojums. Tas nenozīmē, ka ikviens atlikšanas pamats tiek noformēts automātiski.

Jaunās prasības (31.07.2026.): karaklausības pienākuma izpilde un likumīga izceļošana

No valsts un ES skatpunkta pieeja sasaista pagaidu aizsardzības piešķiršanu ar Ukrainas aizsardzības vajadzībām. ES Padome, skaidrojot pagaidu aizsardzības pagarināšanu līdz 04.03.2028., norādīja, ka jaunajiem pieteikuma iesniedzējiem būs jāpierāda karaklausības pienākumu izpilde. (ES Padome, 2026)

Migrācijas un integrācijas politikas skatpunkts:

1.**Dokumentu pieejamība.** Vai ir iespējams saņemt vajadzīgo dokumentu no Ukrainas iestādēm, un vai dokuments ir pieejams iestādei saprotamā un pārbaudāmā formā?

2.**Procedūras paredzamība.** Vai pieteikuma iesniedzējs pirms pieteikšanās saprot, kādi dokumenti tiks pieņemti un cik ilgi var prasīt to pārbaude?

3.**Personu atšķirīgā situācija.** Vai ir saprotami risinājumi gadījumiem, kad dokumentu nav iespējams iegūt vai kad personas tiesiskais un militārais statuss ir sarežģīts?

4.**Aizsardzības pieejamība.** Kā nodrošināt, lai dokumentu prasību piemērošana būtu skaidra, konsekventa un nepārvērstos par nesamērīgu administratīvu šķērsli cilvēkiem, kuriem nepieciešama aizsardzība?

No 01.01.2026. jauns pagaidu aizsardzības zaudēšanas pamats (1)

Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 23.pants:

Persona **zaudē** Ukrainas civiliedzīvotāja pagaidu aizsardzību Latvijas Republikā šādos gadījumos:

4) **pēc tam** kad personai piešķirts pagaidu aizsardzības statuss, tā ir apmeklējusi Krievijas Federāciju vai tās okupētās Ukrainas teritorijas.

No 01.01.2026. jauns pagaidu aizsardzības zaudēšanas pamats (2)

Kā tiek konstatēts attiecīgais fakts, kā persona par to tiek informēta un kādas ir tās iespējas apstrīdēt kļūdainu vai nepilnīgu faktu vērtējumu?
Konstatējot kādu no tajā noteiktajiem pagaidu aizsardzības zaudēšanas apstākļiem, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (PMLP) aktualizē informāciju reģistros, tostarp informāciju par uzturēšanās atļaujas zaudēšanu. (LR Saeima, 2022)
Likumā ir noteikts konkrēts zaudēšanas pamats, bet pats normas teksts vēl nepierāda, ka ikvienā lietā lēmums tiek pieņemts automātiski, neveicot nekādu faktisko apstākļu pārbaudi. Lai apgalvotu, ka praksē individuāla izvērtēšana nenotiek, būtu vajadzīgi arī administratīvo lēmumu, iestādes skaidrojumu vai konkrētu lietu piemēri.

Kāpēc šis regulējums ir būtisks?

- Drošības un ārpolitikas loģika: valsts nosaka robežas tam, kādos apstākļos persona var turpināt saņemt īpašu aizsardzības režīmu, tostarp ņemot vērā Krievijas agresiju pret Ukrainu.
- Individuālās aizsardzības loģika: situācijas var atšķirties. Ceļojuma iemesls, ilgums, apstākļi un personas iespējas izvēlēties var būt ļoti dažādi.

No 01.01.2026. jauns pagaidu aizsardzības zaudēšanas pamats (3)

Spēkā esošā Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma pārejas noteikumi paredz, ka 23. panta 1. daļas 4. punkta nosacījums attiecas uz personām, kuras Krievijas Federāciju vai tās pagaidu okupētās Ukrainas teritorijas apmeklējušas pēc 01.01.2026. (LR Saeima, 2022)

Politikas jautājums: kā nodrošināt, ka drošības un uzturēšanās kontroles prasības ir skaidras, vienveidīgi piemērotas un personai saprotamas?

Jānošķir arī dažādas situācijas: brauciens uz Krieviju, došanās uz okupētu Ukrainas teritoriju, tranzīts, piespiedu vai ārkārtēji apstākļi un citi gadījumi. Šādas situācijas nedrīkst sapludināt vienā vispārīgā piemērā, pirms nav pārbaudīta konkrētās normas piemērojamība.

Politikas ieteikums (1)

Integrācijas politikas skatpunkts – perspektīvākais risinājums ir izstrādāt skaidru, pakāpenisku un tiesiski paredzamu pārejas mehānismu, vienlaikus saglabājot pamatotas prasības un pārbaudes.

Tam būtu jāparedz:

- publiski pieejama informācija par visiem iespējamiem uzturēšanās ceļiem;
- skaidri noteikts, kā aprēķina uzturēšanās termiņu;
- pietiekams pārejas periods dokumentu iesniegšanai;
- pieejamas valodas mācības un konsultācijas;
- lēmumu pamatošana un individuālo apstākļu izvērtēšana tādā apjomā, kādu prasa piemērojamais tiesiskais regulējums;
- īpaša kārtība gadījumiem, kad objektīvu apstākļu dēļ nav iespējams iesniegt standarta dokumentus.

Politikas ieteikums (2)

- Ukraiņu fokusgrupas priekšlikumos (08.06.2026.) uzsvērts, ka uzturēšanās tiesību jomā rada bažas atšķirīga institūciju sniegtā informācija, neskaidrības par statusa maiņu un nepietiekama informācija par turpmākajām iespējām. Dalībnieki aicināja nodrošināt individuālu lietas apstākļu izvērtēšanu, ņemot vērā nodarbinātību, ģimenes situāciju, izglītību un integrācijas līmeni.

- Šie priekšlikumi nepierāda, kā PMLP praksē piemēro jauno normu. Taču tie norāda uz plašāku problēmu: ja cilvēks nezina, kā viņa situācija tiks vērtēta un kādas sekas radīs konkrēta rīcība, tiesiskā nenoteiktība var mazināt uzticēšanos iestādēm un spēju plānot dzīvi Latvijā.

Situācija

Persona Latvijā dzīvo vairākus gadus, strādā un audzina bērnu. Piesakoties citam statusam, tā nespēj iesniegt vienu no pieprasītajiem dokumentiem, jo dokumentu nav iespējams iegūt ierastajā kārtībā.

- Kāda informācija vēl būtu jānoskaidro?
- Kādas pārbaudes ir pamatotas?
- Kā nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret līdzīgiem gadījumiem?
- Kā izvairīties gan no nepamatotas labvēlības, gan no nepamatota automātiska nelabvēlīga lēmuma?

Ko piedāvā ukraiņi?

Fokusgrupas priekšlikumos izcelti trīs virzieni:

- skaidrs pārejas mehānisms uz citiem uzturēšanās tiesību veidiem;
- pietiekams laiks dokumentu iesniegšanai;
- individuālo apstākļu ņemšana vērā, tostarp ģimenes, nodarbinātības, izglītības un integrācijas situācija.

Budžeta plānošana un integrācijas kvalitāte

Pasākumu plānā (2027) paredzēti 3 268 263 eiro latviešu valodas mācībām ukraiņiem ar pagaidu aizsardzību. Minētas vismaz 160 mācību stundas no A1 līmeņa (MK, 2025).

Izmitināšanas finansējuma scenāriju dokumentā aplūkotas vairākas alternatīvas, tostarp pašreizējās kārtības saglabāšana un izmaiņas atbalsta modelī. Vienā scenārijā, saglabājoties esošajai situācijai un ņemot vērā iespējamu plūsmas pieaugumu, norādīta nepieciešamība pēc aptuveni 4,3 miljoniem eiro (2027).

Ilgtermiņa risinājums nav automātiska privilēģija un nav arī atteikšanās no integrācijas prasībām. Tas ir instruments, ar kuru valsts var padarīt savas prasības paredzamas, atbalstu mērķtiecīgu un integrācijas rezultātus ilgtspējīgākus.

Pagaidu aizsardzība ir būtisks instruments cilvēku aizsardzībai kara apstākļos. Taču ilgstoša uzturēšanās rada jaunus uzdevumus, kurus nevar atrisināt tikai ar ārkārtas režīma pagarināšanu vai stingrāku prasību noteikšanu.

Efektīvai politikai jāspēj apvienot četras lietas:

- tiesisko noteiktību — lai cilvēki saprastu savas iespējas un pienākumus;
- integrācijas prasības — lai valodas apguve, nodarbinātība un līdzdalība būtu reāli sasniedzami mērķi;
- drošību un tiesiskumu — lai noteikumi būtu skaidri, pārbaudāmi un samērīgi;
- institucionālo kapacitāti — lai valsts, pašvaldības un pakalpojumu sniedzēji spētu īstenot politiku konsekventi.

5 iemesli, kā ilgtermiņa perspektīva var uzlabot integrāciju

1. Valodas apguve kļūst par ieguldījumu nākotnē.

2. Lielāka iespēja pāriet no jebkura darbauz atbilstošāku.

3. Mājokļa un ģimenes lēmumi kļūst prognozējamāki.

4. Sociālās saites var kļūt noturīgākas.

5. Valsts un pašvaldības var plānot kvalitatīvāk.

Diskusija

Vai juridiski vienādi noteikumi vienmēr rada taisnīgu rezultātu, ja cilvēku faktiskās iespējas tos izpildīt atšķiras?

«Sajūta, ka no tevis sagaida vairāk, nekā tu vari dot konkrētajā situācijā.»
(08.06.2026., fokusgrupas dalībnieks)

Diskusija

Ja tiesību norma paredz konkrētu pagaidu aizsardzības zaudēšanas pamatu, cik ļoti iestādei būtu jāņem vērā personas individuālie apstākļi? Kur atrodas robeža starp valsts drošības interesēm un samērīgu individuālu pieeju?

Avoti

- Eiropas Savienības Padome. (30.07.2026.). Padomes Īstenošanas lēmums (ES) 2026/1912, ar ko pagarina ar Īstenošanas lēmumu (ES) 2022/382 ieviestās pagaidu aizsardzības termiņu. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:32026D1912
- LR Saeima (15.09.2026.).*Imigrācijas likums*. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/370622-imigracijas-likums
- LR Saeima (2022). Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums, 23. pants un pārejas noteikumu 45. punkts. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/330546-ukrainas-civiliedzivotaju-atbalsta-likums
- Ministrukabinets. (2025). Par PasākumuplānuatbalstasniegšanaiUkrainasciviliedzīvotājiemLatvijasRepublikā 2026. gadam (rīkojums Nr. 896; pielikuma 9.1. punkts). Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/330546-ukrainas-civiliedzivotaju-atbalsta-likums
- PMLP (13.08.2026.). ES pagarina pagaidu aizsardzību līdz 2028. gadam, ieviešot jaunas prasības karaklausības pierādīšana. Pieejams: https://www.pmlp.gov.lv/lv/jaunums/es-pagarina-pagaidu-aizsardzibu-lidz-2028-gadam-ieviesot-jaunas-prasibas-karaklausibas-pieradisanai
- Prituļaka, V. (08.06.2026.). Pētījums par valodu un integrāciju fokusgrupās
- TM (01.10.2026.). Rosina UkrainasciviliedzīvotājiemparedzētiespējuiegūtpastāvīgāsuzturēšanāsatļaujuLatvijā. Pieejams: https://www.tm.gov.lv/lv/jaunums/rosina-ukrainas-civiliedzivotajiem-paredzet-iespeju-iegut-pastavigas-uzturesanas-atlauju-latvija?
- Ukrainas AM (n.d.). Reserveplus. Pieejams: https://reserveplus.mod.gov.ua

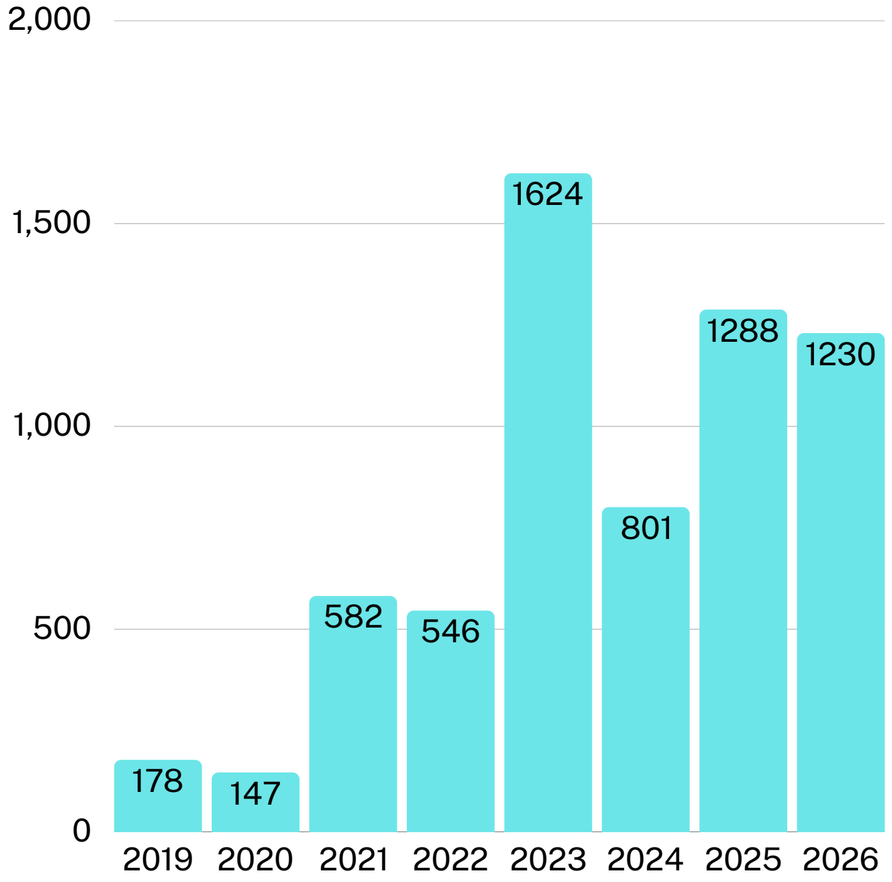
Kafijas pauze

12.00 - 12.45

Starptautiskā aizsardzība

- Statistika: Latvija, Igaunija un Lietuva
- Izcelsmes valstis
- Statusa noteikšana
- Normatīvais regulējums
- Uzņemšanas nosacījumi
- Diskusija

Statistika (1): Latvija

Patvēruma meklētāju skaits, PMLP Patvēruma lietu nodaļa

Piešķirto statusu skaits līdz 2026. gadā 4. oktobrim

Bēgļa statuss - 37 personām
Alternatīvais statuss - 69 personām.

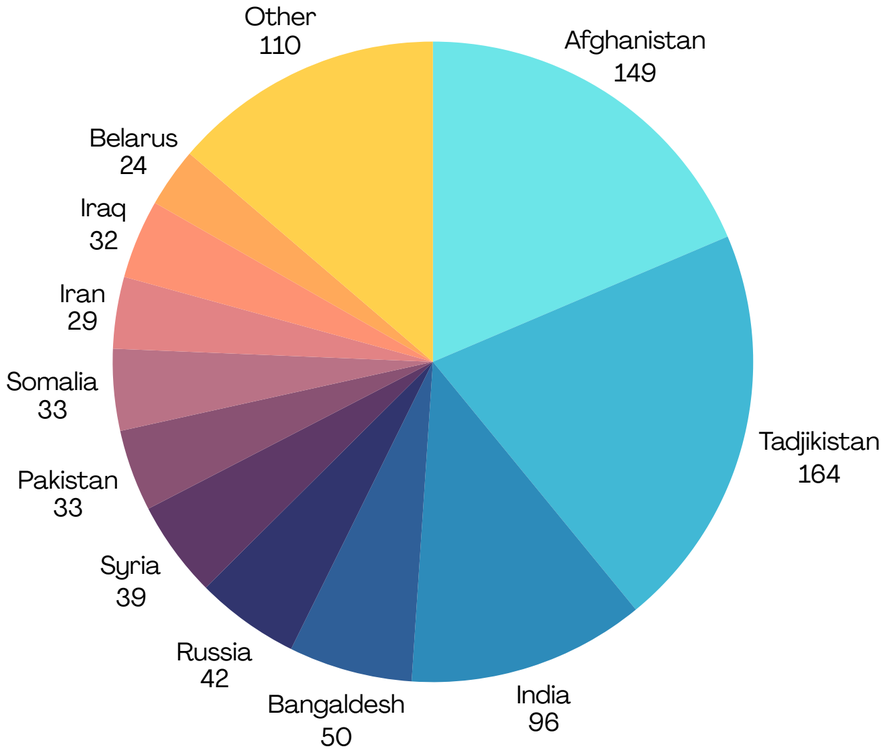
TOP 3 patvēruma meklētāju izcelsmes valstis:

Afganistāna
Pakistāna
Somālija

- Šogad [19.11.2026] no valsts robežas nelikumīgas šķērsošanas ir atturēts **13021 cilvēks.**

- **Dublinas lietas 2025. gadā:** 772 ES dalībvalstu pieprasījumi un nosūtīts 51 pieprasījums ES dalībvalsītim. Uz Latviju pārsūtīti 108 patvēruma meklētāji, bet uz atbildīgo ES dalībvalsti pārsūtīti 6 patvēruma meklētāji.

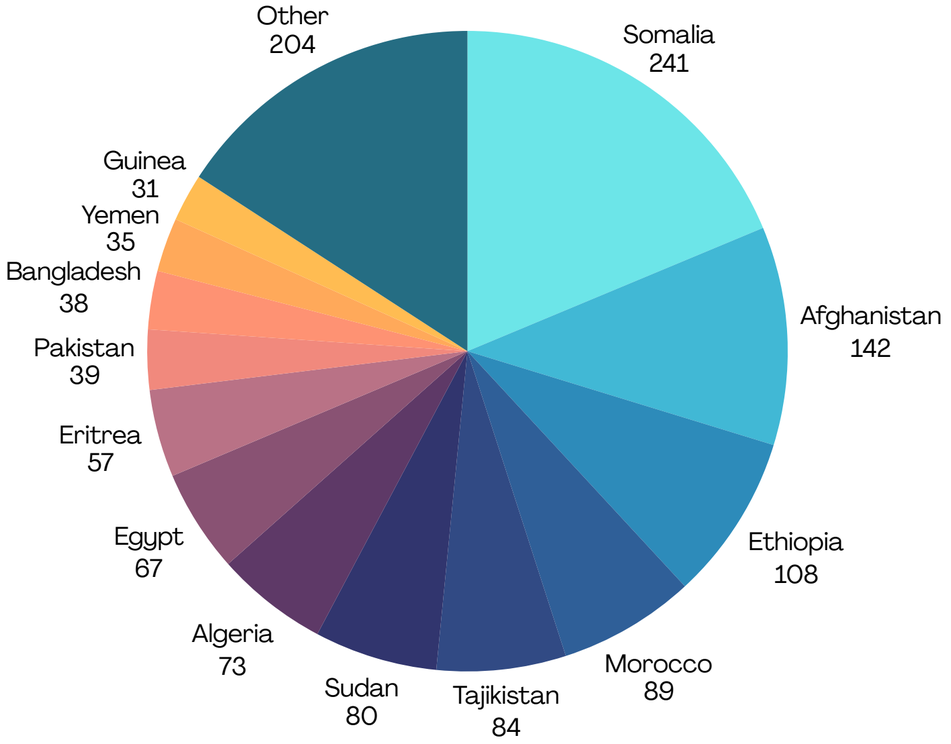
2024

Other countries

Sri Lanka (13)
Uzbekistan (11)
Nepal (11)
Cameroon (14)
Morocco (10)
Ukraine (8)
Kyrgyzstan (5)
Congo DR (4)
Algeria (4)
Cuba (5)
Türkiye (3)
Ethiopia (3)
Zimbabwe (2)
Nigeria (2)
Moldova (2)
Gambia (2)
CAR (1)
Chile(1)
Georgia (1)
Yemen (1)
Israel (1)
Mexico (1)
Palestine (1)
Sudan (1)
Venezuela (1)
Azerbaijan (1)
Undefined (1)

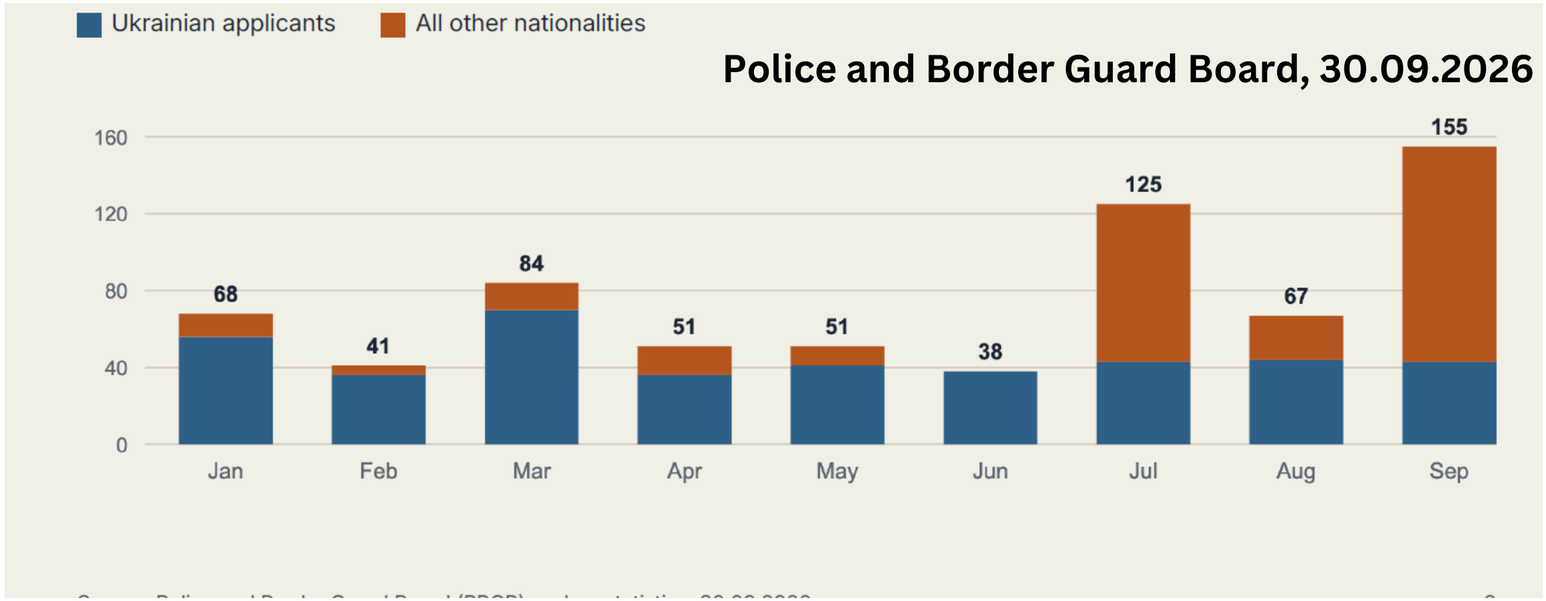
2025

Other countries:

Russia (29)
Syria (18)
Belarus (18)
India (18)
Iran (18)
Cameroon (15)
Sri Lanka (10)
Senegal (9)
Ukraine (9)
Comoros (8)
Mali (8)
Vietnam (7)
Cuba (6)
Nepal (5)
Iraq (4)
Gambia (3)
Uzbekistan (3)
CAR (2)
Congo DR (2)
Togo (2)
Türkiye (2)
Azerbaijan (1)
Chad (1)
Ghana (1)
Kyrgyzstan (1)
Kenya (1)
China (1)
Nigeria (1)
Palestine (1)

Statistika (2): Igaunija

- Janvāris - Septembris: **680** patvēruma meklētāju, no tiem 407 Ukrainas pilsoņi, 54 nepavadītie nepilngadīgie (rekords);
- **Top 3:** Somālija, Etiopija, Eritreja
- **154** pieprasījumi Latvijai (Dublinas noteikumi);
- Slodze: aizturēšanas centram, tiesai (48 h), darbinieku trūkums.

Informācija no Uljanas Ponomarjovas prezentācijas LCC organizētajā konferencē 22.10.2026

Statistika (3): Lietuva

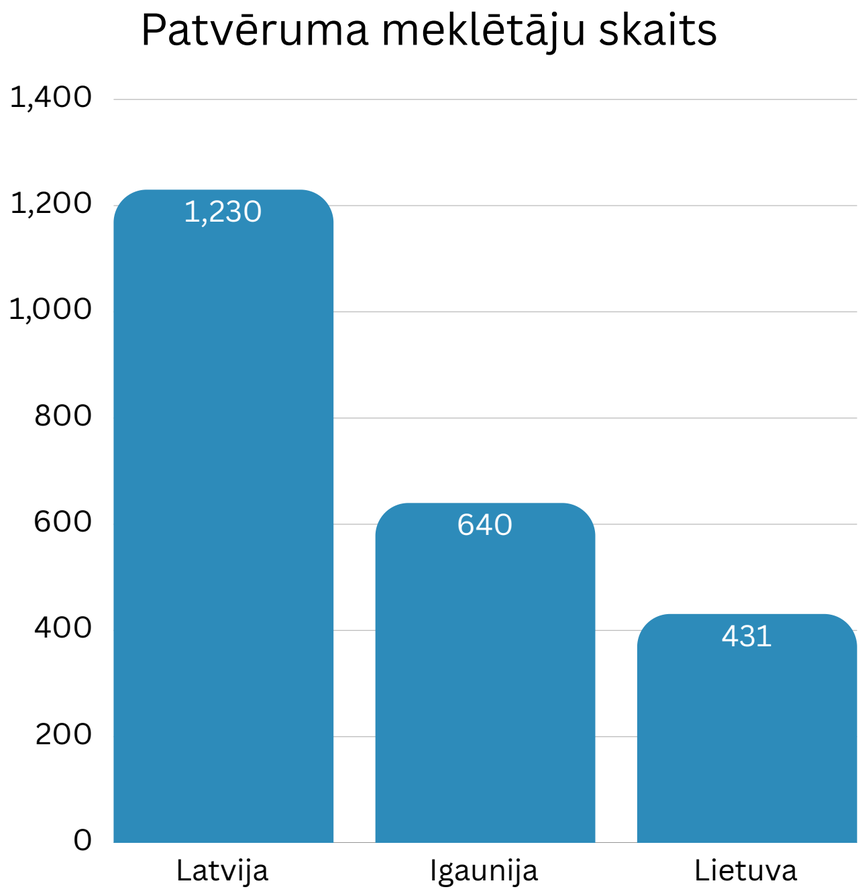

- 2026. gadā kopumā saņemto patvēruma pieteikumu skaits - **431** ;
- **Top 5** patvēruma meklētāju izcelsmes valstis: Baltkrievija (115), Afganistāna (88), Sudāna (52), Pakistāna (30), Krievija (22);
- **Top 5** izcelsmes valstis, kuru pilsoņiem piešķirts patvērums: Baltkrievija (82,18%), Afganistāna (6,93%), Kongo DR (4,95%), Krievija (3,96%), Uzbekistāna (1,98%).
- Dublina III: 107 nodoti un 149 uzņemti no citas valsts;
- **Pieņemtie lēmumi:**

a) piešķirts bēgļa statuss - 108
b) piešķirts alternatīvās aizsardzības statuss - 2
c) atteikums - 139
d) iesnieguma izskatīšana izbeigta - 53.

Statistika (4): salīdzinājums

TOP 3 patvēruma meklētāju valstis

Latvija	Igaunija	Lietuva
Afganistāna Pakistāna Somālija	Somālija Etiopija Eritreja	Baltkrievija Afganistāna Sudāna

Izcelsmes valstis:

- Afganistāna: pirmie atteikumi
- Somālija: EUAA Drošības situācija
- Sudāna: EUAA Drošības situācija un Country Focus
- Pakistāna: EUAA Country Guidance

Statusa noteikšana

- Etiopija; Kongo DR; Baltkrievija; Pakistāna (drošības situācija, atkārtots iesniegums);
- Sudāna: par pienākumu izskatīt atkārtotu patvēruma iesniegumu (2 lietas); izbraukšanas rīkojuma pārsūdzība; bēgļa/alternatīvā statusa atteikuma pārsūdzība (2 lietas).

Anonimizēto spriedumu datu bāzē:

- Alžīrija, Sudāna, Tadžikistāna, Krievija, Baltkrievija, Ēģipte, Kamerūna, Gvineja, Indija, Gambija, Etiopija, u.c.
- Saīsinātā procedūra.

- 2025. gads tiesā: bēgļa statuss 5 personām (Baltkrievija, Krievija) un alternatīvais statuss 4 personām (Irāna, Kongo DR, Mali).

Normatīvais regulējums (1)

no 12.06.2026

Robežas

- Robežu kodekss (*Border code*, pārstrādāts)
- Skrīninga regula (*Screening Regulation*, **jaunums**)
- Pasažieru informācijas regula (*Advances Passengers Information Regulation*)

Starptautiskā aizsardzība

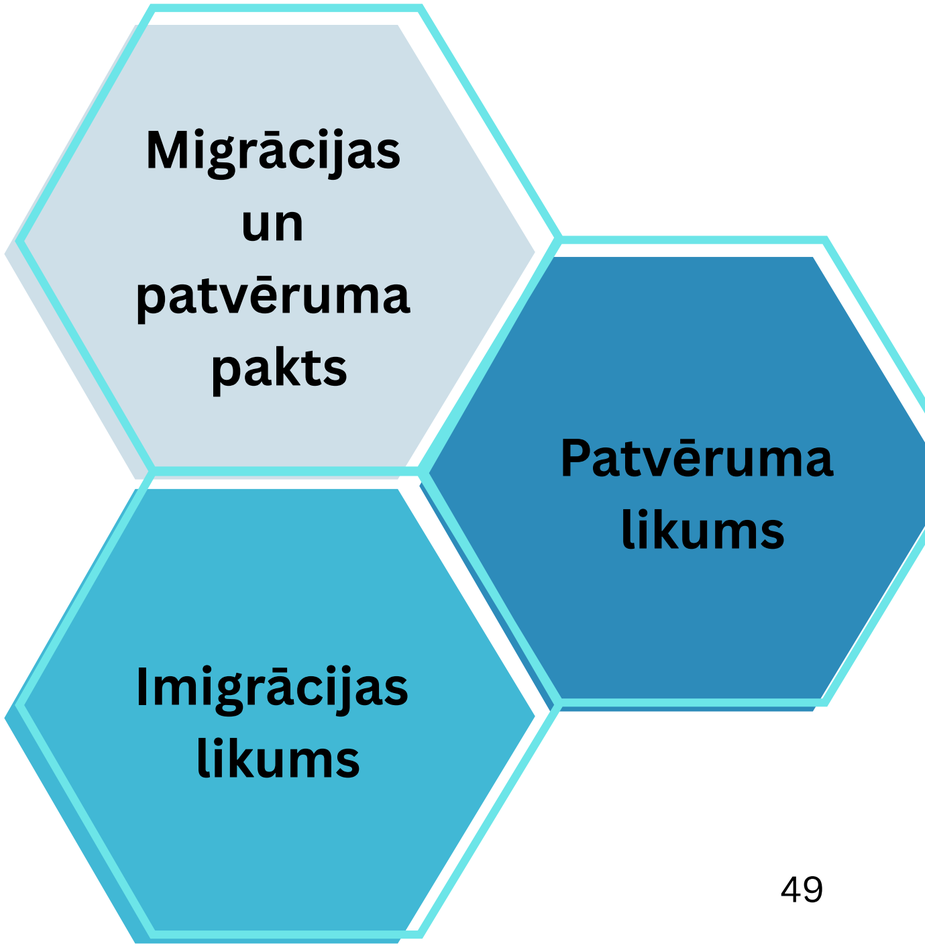
- Patvēruma procedūru regula (*Asylum Procedure Regulation*, iepriekš direktīva)
- Uzņemšanas nosacījumu direktīva (*Reception Conditions Directive*, pārstrādāta)
- Kvalifikācijas regula (*Qualification Regulation*, iepriekš direktīva)
- Patvēruma un migrācijas pārvaldības regula (*Asylum Migration Management Regulation*, aizvieto Dublinas regulu)
- Krīzes un nepārvaramās varas regula (*Crisis and Force Majeure Regulation*, **jaunums**)
- Pārmitināšanas sistēma (*Union Resettlement Framework*, **jaunums**)

Atgriešanās

- Atgriešanās robežprocedūras regula (Return Border Procedure Regulation, **jaunums**)

IT sistēma

- Eurodac regula (*Eurodac Regulation*, pārstrādāta)

Normatīvais regulējums (2)

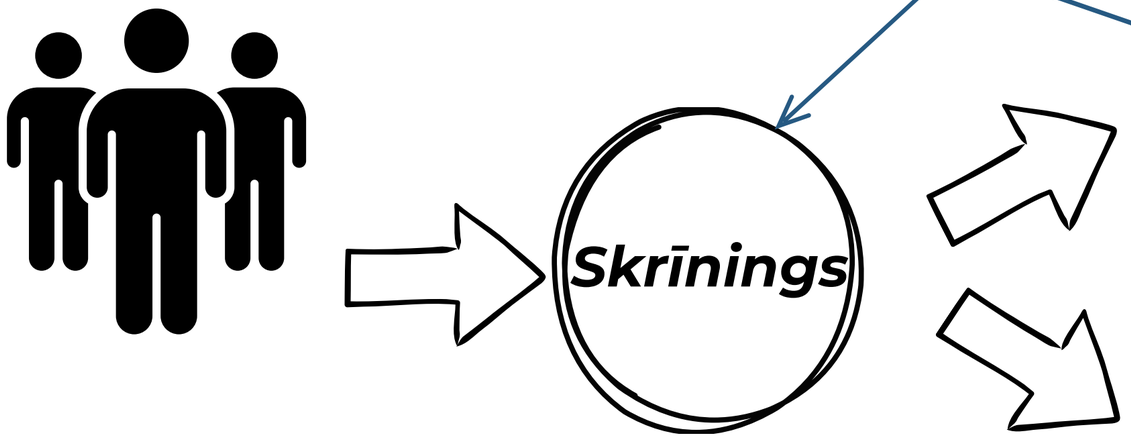
Imigrācijas likums (spēkā no 15.09.2026):

- tapšanas process - 8 gadi;
- divas jaunas procedūras: **skrīnings** un **atgriešanas robežprocedūra;**

- Viens pastāvīgās uzturēšanās atļaujas veids - **Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusu Latvijas Republikā;**

- Persona ar **bēgļa statusu** saņem termiņuzturēšanās atļauju uz laiku līdz 6 gadiem; ceļš līdz naturalizācijas procedūrai palielinās no 5 līdz 10 gadiem.

Normatīvais regulējums (3)

- Trešās valsts piederīgais
- Ierodas ES
- Neatbilst ieceļošanas noteikumiem

- Skrīninga regula
- Drošība, veselība, ievainojamība
- 3 - 7 dienas.

Ja piesakās patvērumam

A) Robežprocedūra → *Atgriešanas robežprocedūras regula*

B) Patvēruma procedūra (paātrinātā vai parastā)

Ja nepiesakās patvērumam

Atgriešanas procedūra, piemēro Direktīvu 2008/115/EK (Skrīninga regulas 15. apsvērums kopā ar 18. panta 4. punktu)

Pirmsieceļošanas posms sastāv no skrīninga un patvēruma robežprocedūras, ja tā ir piemērojama, un atgriešanas robežprocedūras (Atgriešanas robežprocedūras regulas 6. apsvērums)

Normatīvais regulējums (4): skrīnings praksē

> [..] pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) 2024/1356, ar ko ievieš trešo valstu valstspiederīgo skrīningu pie ārējām robežām, Patvēruma meklētājai tika veikta **skrīninga procedūra**, kuras laikā Patvēruma mekletāja **izteica mutisku vēlēšanos par patvēruma pieprasīšanu** Latvijas Republikā.

No lēmuma par aizturēšanu, Daugavpils.

Normatīvais regulējums (5)

Imigrācijas likuma 62. pants:

(1) Skrīningu un atgriešanas robežprocedūru novēro tiesībsargs atbilstoši regulas Nr. 2024/1356 10. pantā un regulas Nr. 2024/1349 4. panta 3. punktā noteiktajam.
(2) Tiesībsargs ikgadējo ziņojumu par konstatētajiem trūkumiem un rekomendācijām skrīninga pilnveidošanai iesniedz Iekšlietu ministrijai izvērtēšanai.

- 2026. gadā vēl nevienas vizītes uz Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centriem.
- "Lai nodrošinātu Regulā paredzēto pienākumu, Tiesībsarga birojs Finansiāla atbalsta instrumenta robežu pārvaldībai un vīzu politikai 2021. – 2027.gadam ietvaros uzsāk īstenot projektu "Pamattiesību īstenošanas uzraudzības mehānisma ieviešana ārzemnieku **skrīninga** procedūrai". Kopējais projekta finansējums ir 377 224 EUR

Normatīvais regulējums (6): Robežprocedūra

Regulas 45. pants
Patvēruma robežprocedūras obligāta piemērošana

1. Dalībvalsts izskata pieteikumu robežprocedūrā 43. panta 1. punktā minētajos gadījumos, ja ir piemērojams kāds no 42. panta 1. punkta c), f) vai j) apakšpunktā minētajiem apstākļiem.

c) tīši maldinājis iestādes;
f) drauds dalībvalstu valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai [..];
j) atzīšanas rādītājs - 20 % vai mazāk.

Normatīvais regulējums (7)

Patvēruma likumprojekts:

Jauni ierobežojošie pasākumi:

1. Reģistrēšanās, drošības nauda, personisks galvojums; aizturēšana;
2. Bez tiesas lēmuma līdz 10 dienām, iepriekš - 6.
3. Izvietošana konkrētā vietā (robežprocedūra vai bēgšanas risks).
4. Piespiešanas līdzekļu piemērošana biometrisko datu iegūšanā.

Uzņemšanas nosacījumi (1)

- Divi patvēruma meklētāju izmitināšanas centri: Mucenieki un Liepna;
- Divi Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centri: Mucenieki un Daugavpils;

- Dienasnauda netika palielināta no 3 līdz 5 euro;
- Vasarā ieviesti stingrāki noteikumi atvērtajos centros;
- Liels patvēruma meklētāju skaits.

Uzņemšanas nosacījumi (2)

Ārzemnieku skrīninga un izmitināšanas pagaidu centrs “Rauda”:

- Raudā, Šēderes pagastā, Augšdaugavas novadā;

- “2026.gada 24.februārī ir parakstīta Vienošanās starp Iekšlietu ministriju un Nodrošinājuma valsts aģentūru par Projekta īstenošanu, kas nosaka, ka Projekta īstenošana tiek uzsākta 2026.gada 1.janvārī un Projekta īstenošana tiek pabeigta 2026.gada 31.decembrī”;

- “Bijusī skolas ēka tiks daļēji pārplānota, izveidojot ārzemniekiem paredzētās dzīvojamās istabas ar sanitārajiem mezgliem, izveidotas ārzemniekiem paredzētās koplietošanas telpas, atpūtas telpas, kā arī labiekārtota Pagaidu centra teritorija”.

- Projekta tiešais **mērķis**: "nodrošināt Migrācijas un patvēruma pakta ieviešanu Eiropas Komisijas noteiktajā termiņā, nodrošinot Valsts robežsardzi ar infrastruktūru trešo valstu valstspiederīgo **skrīninga un robežprocedūru** veikšanai pie ārējām robežām atbilstoši Eiropas Savienības standartiem un prasībām.

Diskusija

Valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība un ES Migrācijas un patvēruma pakts:

aizturēšana un patvēruma procedūra

Diskusijai (1)

Juridiskā palīdzība aizturēšanas lietās?

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2024/1346, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai 11. pants:

3. Ja aizturēšanas rīkojumu izdod administratīvās iestādes, dalībvalstis nodrošina aizturēšanas likumības ātru pārskatīšanu tiesā, to veicot ex officio vai pēc pieteikuma iesniedzēja pieprasījuma, vai abējādi. [..]

5. Tiesu iestāde samērīgos laika intervālos ex officio vai pēc attiecīgā pieteikuma iesniedzēja pieprasījuma pārskata aizturēšanas pamatotību, jo īpaši tad, ja aizturēšana ir ilgstoša, ja rodas atbilstoši apstākļi vai ja kļūst pieejama jauna informācija, kas var ietekmēt aizturēšanas likumību. [..]

6. Ja šā panta 3. un 5. punktā minētais aizturēšanas rīkojums tiek pārskatīts tiesā, dalībvalstis nodrošina, ka **pieteikuma iesniedzējiem ir pieejama bezmaksas juridiskā palīdzība un pārstāvība** saskaņā ar 29. pantā noteiktajiem nosacījumiem.

Diskusijai (2)

Juridiskā palīdzība aizturēšanas lietās?

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2024/1346, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai 29. pants:

2. Dalībvalstis nodrošina, ka šā panta 1. punktā minētās pārsūdzības vai pārskatīšanas tiesu iestādē gadījumos un **11. panta 3. un 5. punktā** minētās pārskatīšanas tiesā gadījumā ir darīta pieejama bezmaksas juridiskā palīdzība un pārstāvība, kas nepieciešama, lai nodrošinātu tiesu efektīvu pieejamību. Šāda juridiskā palīdzība un pārstāvība **ietver pārsūdzības sagatavošanu vai pārskatīšanas pieprasījumu, tostarp vismaz nepieciešamo procesuālo dokumentu sagatavošanu, un piedalīšanos lietas izskatīšanā tiesu iestādēs pieteikuma iesniedzēja vārdā.**

Diskusijai (3)

Juridiskā palīdzība patvēruma procedūrā?

Eiropas Parlamenta un Padomes regula 2024/1348 ar ko izveido kopīgu procedūru starptautiskajai aizsardzībai Savienībā un atceļ Direktīvu 2013/32/ES

15. pants: Tiesības uz juridiskām konsultācijām un juridisko palīdzību un uz pārstāvību
1. Pieteikuma iesniedzēji ir tiesīgi visos procedūras posmos efektīvi konsultēties ar juriskonsultu un citu konsultantu par jautājumiem, kas saistīti ar viņu pieteikumiem.
2. Neskarot pieteikuma iesniedzēja tiesības izvēlēties savu juriskonsultu vai citu konsultantu uz sava rēķina, pieteikuma iesniedzējs var pieprasīt saskaņā ar 16. pantu bezmaksas juridiskās konsultācijas III nodaļā paredzētajā administratīvajā procedūrā un saskaņā ar 17. pantu bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvību V nodaļā paredzētajā pārsūdzības procedūrā. Tiklīdz iespējams un ne vēlāk kā brīdī, kad saskaņā ar 27. pantu pieteikums tiek reģistrēts, pieteikuma iesniedzēju informē par tiesībām pieprasīt bezmaksas juridiskās konsultācijas vai bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvību.

16. pants: Bezmaksas juridiskās konsultācijas administratīvajā procedūrā

17. pants: Bezmaksas juridiskā palīdzība un pārstāvība pārsūdzības procedūrā

LCC materiāli

- Cilvēktiesību konference
- Pārskats “Cilvēktiesības Latvijā 2025. gadā”
- Pārskats “Naida runa Latvijā – tendences un izaicinājumi II”
- Publikācija “Antisemītisma izpausmes: vēsture un mūsdienas”

Paldies!